

HEGEDÜS DÓRA*

A MAGYARORSZÁGI MUNKAERŐ-ÁRAMLÁS ÁTMENETI KORLÁTOZÁSA AZ EU EGYES TAGORSZÁGAIBAN¹

21 éves, a Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Főiskolai Karán harmadéves, két-három idegen nyelvet beszél. Ez lehetne a leírása egy olyan embernek, aki nagy valószínűséggel a potenciális migrálók közé fog tartozni.

Az *Európai Unió* fórumain a bővítéshez közeledve egyre nagyobb szerep jut a szabad munkaerő-áramlással kapcsolatos kérdéseknek. A magyar embereket, ismerőseimet, évfolyamtársaimat, barátaimat is foglalkoztatja ez a kérdés, hiszen a korosztályom, a hozzám hasonló tudásszinttel, nyelvismerettel rendelkező fiatalok azok, akiket a leginkább érintenék az esetleges korlátozások. Ki dolgozna külföldön? Milyen végzettségű, képzettségű emberekre van leginkább szüksége az *Európai Unió* tagországainak? Legyen magasan képzett, beszélje az adott ország hivatalos nyelvét.

A MUNKAVÁLLALÓK SZABAD MOZGÁSÁNAK SZÜKSÉGESSÉGE

Az *Európai Unió* újabb integrációs kísérlet a fejlettségi szintjükben és kultúrájukban különböző európai államok közös értékrend alapján történő összefogására,

* BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar Nemzetközi Kommunikáció Szak, IV. évf. hallgató.

¹ A Budapesti Gazdasági Főiskolán a Magyar Tudomány Napja alkalmából, 2002. november 7-8. között „HÍD KELET ÉS NYUGAT KÖZÖTT” címmel tartott konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

közös szervek és szabályok irányítása alatt. Kezdetben egy politikai integráció létrehozása volt a cél. Egyetértés csak akkor született, amikor a tagállamok beletrődtek abba, hogy az európai egységet gazdasági integráción keresztül kell megvalósítani. (Minden egyéb – szociális háló biztosítása, közös külpolitikai fellépés, bel- és igazságügyi együttműködés stb. – csak ezután jöhetett.) A *munkavállalók szabad mozgására* vonatkozó szabályok eredeti jelentését a gazdasági integrációs kísérlet részeként kell értelmezni, amelyben *a személyek munkaerőt, mozgó gazdasági tényezőt jelentenek*, tehát a globális munkaerőpiacon uralkodó keresleti és kínálati viszonyok miatt vándorlásra ösztönözhetők.

Van a *munkaerő szabad áramlása* biztosításának egy másik oldala is, ez pedig az *egyéni jóléthez* kapcsolódik. Európa jóléti államaiban egyre inkább előtérbe kerül az a felfogás, hogy a munka nem csupán az anyagi források biztosítását szolgálja, hanem az önkifejezés és önmegvalósítás formáját is jelenti. A *szabad munkaerő-áramlás* következtében gyakorolható szabad munkahely-változtatás egyik ösztönző ereje ezért a munkában is a megújulás, az új feladatok keresése.¹

ALACSONY MOBILITÁSI KÉSZSÉG, A MOBILITÁST GYENGÍTŐ TÉNYEZŐK²

A kilencvenes évek első felében a Közösség belső munkaerőmozgása az összes migráció jóval kevesebb mint felét tette ki. Ezért 1996-ban létrehozta egy munkacsoportot az alacsony individuális mobilitási készség okainak vizsgálatára. A munkacsoport által végzett vizsgálatok azt mutatják, hogy a mobilitást akadályozó adminisztratív akadályok lebontása sem vált ki tömeges elvándorlást. Az okokat a hazai és a befogadó országok közötti kulturális, társadalmi, nyelvi különbségekben kereshetjük. Nagy szerepet játszanak ebben az egyéni pszichikai tényezők is, mint például az elszakadás a családtól.

A *migrációt gátló tényező* az is, hogy az egységes belső piac, az áru- és tőkeforgalom liberalizálása fokozza a hatékonyságot, a gazdasági növekedést és a gazdasági feltételek is javulnak. Ezeknek a pozitív folyamatoknak a hatása természetesen érzékelhető a később csatlakozott tagországokban (Spanyolország, Portugália, Görögország) is. Megfigyelhető, hogy az életszínvonal növekedésével az addig „kivándorló” országok egy kis idő elteltével befogadó országokká válnak.

A *szabad munkaerő-áramlást* a pszichológiai, kulturális, nyelvi tényezők mellett olyan körülmények befolyásolták, mint:

- az eltérő társadalombiztosítási rendszerek,
- az eltérő adózás,
- az országonként eltérő képesítések és diplomák kölcsönös elismerésének hiánya,
- a munkához való hozzájutás és az eltérő foglalkoztatási feltételek.³

¹ <http://www.szcsm.gov.hu/dokument/eu/szabalyozascel.html> 2001.10.10. 19²⁷

² Az ebben az alfejezetben található Lukács Éva által meghatározott felsorolások: Gyulavári T.: Az Európai Unió szociális dimenziója, AudiPrint 2000. 55-82. o.

³ Lukács Éva: A munkavállalók szabad mozgása, In : Gyulavári Tamás: Az Európai Unió szociális dimenziója, AudiPrint 2000. 59.o.

Egyelőre sajátos az EU-beli munkanélküli állampolgárok migrációs helyzete pl. olyan szempontból, hogy bár másik tagországban kereshetnek állást, a fogadó országban pénzügyi-szociális támogatásra akkor támaszthatnak igényt, ha ott szerezték meg az erre szóló jogosítványt. (Ha például egy portugál munkás Németországban dolgozik és ott válik munkanélkülivé, a német munkáséval azonos szerzett jogait érvényesítheti, viszont hazájában vagy más tagországban – a fenti szerzett jog alapján – nem tarthat igényt ellátásra.)

Ezeknek a formális akadályoknak a megszüntetése már régóta napirenden van.

Bonyolultabb a helyzet az *informális akadályokkal*, felismerésükkel és leküzdésükkel. LUKÁCS ÉVA szerint az informális akadályok közé tartoznak:

- a különféle pszichológiai tényezők (pl. ragaszkodás a családdhoz),
- a képzettségbeli lemaradás,
- a nyelvtudás és információ hiánya,
- a munkaerő-közvetítés intézményesítettségének kiépítetlensége stb.

Az Európai Unióban igyekeznek ezeket az akadályokat lebontani. A helyzet javítására hozta létre 1993-ban az *Európai Unió az EURES* elnevezésű információs közvetítési rendszert (*EUropean Employment Services*), amely lehetővé teszi a munkaerő közvetítését az Európai Unióban és az Európai Gazdasági Térségben.

A MUNKAERŐ-ÁRAMLÁS HATÁSAI¹

A munkavállalási célú migráció fő kérdései mindig hasonló formában jelentkeznek a *küldő* és a *befogadó országokban*. A jellegzetes aggodalmakat, kételyeket LUKÁCS ÉVA a következőkben foglalja össze:

- A bevándorlók elveszik a munkaalkalmakat a helyiektől, ezáltal növelik a munkanélküliséget;
- a migránsok szociális feszültségek okozói lehetnek;
- a külföldi munkavállalók beáramlása lenyomja a béreket (ez leginkább a szakszervezetek által felvetett érv).

Az utóbbi években egyre inkább előtérbe került az a félelem, hogy a munkát, egzisztenciát keresőkkel együtt nagy számú bűnöző érkezik az országba².

Természetesen a *küldő ország szempontjából* mások a veszélyek:

- a távozók befolyásolják az ott maradottak jólétét;
- legképzettebbek vándorolnak el.

Véleményem szerint a Maastrichti Szerződés óta az Unióban a *munkavállalók migrációjának hat jellemző összetevője* van:

- a déli tagállamokból továbbra is kiáramlik a szakképzetlen munkaerő, bár kisebb mértékben, mint korábban³;

¹ Az ebben az alfejezetben található Lukács Éva által meghatározott felsorolások: Gyulavári T.: Az Európai Unió szociális dimenziója, AduPrint 2000. 55-82. o.

² Lukács Éva nem említi a bűnözők beáramlására vonatkozó aggodalmakat, az utóbbi időben azonban egyre nagyobb hangsúlyt kapott ez a kérdés.

³ Van már visszaáramlás is, mert Spanyolországban és Portugáliában is javult a gazdasági helyzet

- lassú, de tartós növekedés tapasztalható a szakképzett munkaerő vándorlásában;
- a harmadik országokból érkező munkavállalók száma erőteljesen nőtt;
- nagyobb a határtérségi mobilitás, az ingázó munkavállalás;
- megjelent a migráció egy új fajtája: a család-egyesítés;
- egyre inkább nő az igény a szakképzett munkavállalók migrációja iránt.¹

A Közösségen belül minden tagországban pozitív a migrációs arány. A *harmadik országokból jövő migráció* főleg délről és Közép-Kelet-Európából várható. A déli országokban a demográfiai nyomás, míg a keletiekben a társadalmi átalakulás okozta szociális feszültségek jelentenek hajtóerőt. Az Unióban a munkanélküliség az 1999. évi 9,4 százalékról 2000-re 8,4, majd 2001-re 7,6 százalékra csökkent.

LUKÁCS ÉVA szerint ezek a trendek indokolják, hogy a közösségi és a tagállami akciók középpontjában az alábbi törekvések állnak:

- a külső migrációs nyomás csökkentését és szabályozását célzó akciók,
- a már az adott tagállamban régóta élő és dolgozó migránsok integrációja,
- a migráció fokozott ellenőrzését és figyelését szolgáló nemzetközi szerződéses rendszer (kétoldalú foglalkoztatási egyezmények) kialakítása.

Az utóbbi években azonban megjelent *két új erőfeszítés*:

- a migránsok szelektálása: azokat a szakembereket akarják csak beengedni az országba, akikből az adott helyen hiány van,
- a jelenlegi bővítési folyamat során felmerült az olcsó keleti munkaerő kapcsán a munkahelyek áttelepítésétől, relokációtól való félelem, valamint ennek szabályozása.²

A külső migrációs nyomás csökkentését szolgáló rendelkezéseken azokat a részben közösségi, részben nemzeti idegenrendészeti, büntetőjogi stb. jogszabályokat értjük, amelyek általános jelleggel próbálják erősíteni a térség biztonságát, például

- a fokozott reptéri ellenőrzés,
- a szigorított menekültügyi eljárás,
- az embercsempészet szigorú megítélése.

Ezekkel a rendelkezésekkel közvetetten a tagállamban tartózkodó külföldiek számát akarják csökkenteni. Az adott tagállamban élő külföldiek szociális integrációjának oka elsősorban a demográfiai válságban keresendő. Ha egy fiatal munkaképes külföldi már régóta jogszerűen tartózkodik és dolgozik egy tagállamban, tehát ott adót és más járulékokat fizet, családot nevel, akkor egyértelműen hasznos tagja a társadalomnak. Ezért érdemes az ő ottmaradását támogatni, mintsem esetleg új külföldit felvenni a helyére.

¹ Lukács Éva kizárólag az első 4 összetevőt sorolja fel, az utóbbi időben azonban megjelent és egyre erőteljesebbé vált az általam említett további két összetevő.

² Lukács Éva az első három törekvést említi, a keleti bővítés kapcsán azonban újabb feladatok jelentek meg.

A MUNKAERŐ SZABAD ÁRAMLÁSA AZ EURÓPAI MEGÁLLAPODÁS TÜKRÉBEN

*A harmadik állambéli polgárok jogosultsága a szabad munkavállaláshoz a belső európai jogból és az EK által kötött nemzetközi egyezményekből vezethető le. Nemzetközi egyezmények esetén természetesen figyelembe kell venni azt, hogy ezek az egyezmények nem általános jelleggel érvényesek és fogalmazznak meg jogosultságokat, hanem konkrétan annak az országnak az állampolgáraival foglalkoznak, amellyel a nemzetközi egyezmény megkötésre került. Magyarország esetén a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló *Európai Megállapodás* rendelkezései a mérvadók, amelyet 1991. december 16-án írtak alá.*

A megállapodás 37-43. cikkeiben tartalmaz rendelkezéseket a *munkavállalók szabad mozgására*, ezek azonban nem tükrözik tartalmilag a vonatkozó európai közösségi jogi szabályokat. Ennek oka elsősorban az, hogy a Társulási Megállapodással nem történt kísérlet egy egységes belső piac vagy gazdasági térség létrehozására, célja inkább csak a kereskedelem liberalizációjának megindítása volt az EK és Magyarország között.

Az *Európai Megállapodás* szövegében nem olvashatunk sem a *szabad belépés*, sem a *szabad munkavállalás jogáról*, vagyis *nem biztosított a munkaerőpiacra lépés szabadsága* sem. Ennek szabályozása és ellenőrzése a mai napig a tagállamok hatáskörében tartozik. Annak sem jár automatikusan munkavállalási engedély, aki jogszerűen tartózkodik egy tagállam területén. Az *Európai Megállapodás* előírja, hogy a munkaerőpiacra lépés jelenlegi keretein javítani kell; e területen azonban csak akkor szükséges lépéseket tenni, ha a tagállamok azt lehetségesnek tartják, vagyis nem ütközik nemzeti érdekükbe. Az uniós munkanélküliségi ráta nagyságát tekintve nem csodálkozhatunk azon, hogy a tagállamok átmenetileg nem kívánják megadni a *munkaerő szabad áramlásának* jogát a csatlakozni kívánó országok számára.

Az *Európai Megállapodás*nak a családtagokra vonatkozó rendelkezései sem nyújtanak új munkavállalási lehetőséget. Azt nevesítik, hogy ha egy családtag jogszerűen letelepedett, akkor munkát vállalhat. A „jogszerű letelepedés”-t azonban a tagállam határozza meg. Ahhoz pedig teljesíteni kell a meghatározott feltételeket, amelyek akár teljesen függetlenek lehetnek az illető személy családtag voltától (a munkavállalási célú letelepedéshez végigvihetik akár az egész munkavállalási engedély kiadási eljárást, minden könnyítés nélkül – ez sem ellentétes az *Európai Megállapodás* rendelkezéseivel).

Egyenlő elbánást ír elő azoknak a munkavállalóknak a részére, akik már az Európai Közösség (1992-től *Európai Unió*) területén vagy Magyarországon jogszerűen alkalmazásban állnak a munkafeltételek, a munkabér és az elbocsátás tekintetében. A jogharmonizációt ki kell terjeszteni a munkavállalók munkahelyi védelmére is.

Az *Európai Megállapodás* egyetlen vonatkozásban állapít meg olyan új jogosultságot, amely érinti a természetes személyek munkavállalását, ez pedig a *kulcsszemélyzet könnyített munkavállalása*. A 44-52. cikkek alapján a felek köl-

csönösen kötelezték magukat, hogy nemzeti elbánást nyújtanak egymás vállalatai és állampolgárai számára azok gazdasági célú letelepedéséhez. A felek azt is vállalták, hogy a társulás első szakasza végére (1999. február 1.) kölcsönösen biztosítják a letelepedési jogok kedvezményezettjei részére, hogy a kulcsszemélyzetük-höz tartozó személyeket vállalkozásaikban könnyített feltételek mellett foglalkoztathassák.

AZ EURÓPAI UNIÓ KÖZÖS ÁLLÁSPONTJA

A magyar érdekek a teljes jogú európai állampolgárság elismerését kívánták, azaz a szabad költözés, munkavállalás, letelepedés jogát. Ezt azonban meghiúsította az a – GERHARD SCHRÖDER német szövetségi kancellár által tett – javaslat, miszerint az Európai Uniónak meghatározott ideig korlátoznia kellene a *munkaerő szabad áramlását* az új tagok csatlakozása után. Ezt a javaslatot Ausztria is támogatta, majd ezután, már mint az Európai Bizottság javaslatát terjesztette elő GÜNTHER VERHEUGEN bővítési főbiztos.

Az Európai Unió közös álláspontja a 2+3+2 éves formulát tette magáévá, és ez került a 2001. június 1-i főtárgyalói forduló napirendjére. Eszerint csak az első két évben érvényesül általános korlátozás. A harmadik év kezdetétől csak azok a tagállamok alkalmazhatják a nemzeti szabályozásukat, amelyek ezt a szándékukat bejelentik az Európai Bizottságnak. A notifikáció hiányában a tagállam automatikusan áttér az *acquis* alkalmazására. Ebben az esetben is lehetősége van azonban *védintézkedés* foganatosítására. Az ötödik év végétől a nemzeti szabályozás folytatása további két esztendeig, de csak a munkaerőpiac komoly megzavarása vagy az azzal való fenyegetés igazolt tényle esetén lehetséges.

A fenti rendszer a két leginkább érintett ország, Németország és Ausztria számára lehetővé teszi, hogy maximum hét évig nemzeti szabályozást alkalmazzon. Ugyanakkor a többi tagállam jelentős részéről feltételezhető, hogy a második év végétől már áttér a *munkaerő szabad mozgását* biztosító *acquis* alkalmazására. Az Európai Unió közös álláspontja azt is nyilvánvalóvá teszi, hogy a tagállamok nemzeti hatáskörükben akár a csatlakozás kezdetétől fogva is biztosíthatnak teljes körű liberalizálást.

A 2001. június 1-i főtárgyalói fordulón kilátásba helyeztük, hogy el tudjuk fogadni az EU közös álláspontot, ha az Európai Unió teljesíti következő kéréseinket:

- Igényeltük, hogy az EU-tagállamok akár együttesen, akár egyénileg adjanak tájékoztatást arról, hogy milyen tartalmú nemzeti szabályozást fognak alkalmazni, és helyezték kilátásba, hogy ez a nemzeti szabályozás a korábbi helyzethez képest a magyar állampolgárok foglalkoztatottságát illetően lényeges javulást fog eredményezni.
- Igényeltük, hogy biztosítsák annak a lehetőségét, hogy *viszonossági alapon* Magyarország is alkalmazhasson nemzeti szabályozást, amíg a jelenlegi tagállamok ezt teszik.

A közös álláspont a fent ismertetett 2+3+2 év formulát tartalmazza. Ugyanakkor a Tanács elnöke a magyar állampolgárok foglalkoztatását illetően a „tizenötök” nevében kijelentette, hogy az EU hangsúlyozza a differenciálás és rugalmasság fontosságát, a tagországok nemzeti szabályozásukban a magyar állampol-

gárok számára megnövekedett piacra jutási lehetőségek biztosítására törekszenek, hogy az *acquis*-hoz való közelítés felgyorsul és ennek megfelelően a magyar munkavállalók munkavállalási lehetőségei Magyarország csatlakozásától kezdődően lényegesen javulnak. A közös nyilatkozat mellett a június 12-i tárgyalási fordulóig négy nemzeti nyilatkozat, illetve állásfoglalás is született (Svédország, Hollandia, Ausztria és Spanyolország). A svéd nyilatkozat közli, hogy Svédország már az átmeneti időszak első szakaszában ugyanazokat a feltételeket alkalmazza a magyar munkavállalókra, mint a jelenlegi tagállamok munkavállalóira. Hasonló megközelítést tartalmaz a holland nyilatkozat, sőt azt is rögzíti, hogy Hollandia már a csatlakozást megelőzően előcsatlakozási preferenciát kíván nyújtani a tagjelölt államokból érkező munkavállalóknak. Ausztria kifejezi, hogy kész velünk együttműködni olyan ésszerű mechanizmus kialakításában, amely a személyek szabad mozgásának fokozatos bevezetését eredményezi. Spanyolország is kétoldalú megbeszéléseket javasol. Ezenkívül Dánia és Írország is a svéd és a holland nyilatkozathoz hasonló tartalommal foglalt állást.

A megállapodás mindkét oldal számára úgynevezett *standstill kötelezettséget* ír elő, tehát a jövőbeni nemzeti szabályozás nem lehet korlátozóbb, mint az, amely jelenleg érvényesül. A közös álláspont biztosítja a *közösségi preferenciát* („*preference communautaire*”) a Magyarországról érkező munkavállalók számára a harmadik országok munkavállalóival szemben.

MIGRÁCIÓS CÁFOLATOK, VÁRAKOZÁSOK

Az utóbbi időben egyre több olyan nyilatkozat, tanulmány, értékelés lát napvilágot, amely szerint túlzottak a munkaerő-piaci aggodalmak.

Az *Európai Bizottság munkaügyi biztosa*, ANNA DIAMANTOPULU szerint a keleti bővítésnek nem lesz kedvezőtlen hatása az unió munkaerőpiacára. Sőt, a dél-európai országok példája mutatja, hogy a csatlakozás után a létrejövő kedvezőbb körülmények hatására nem el, hanem visszaáramlik a még korábban külföldön munkát keresők egy része.

Már ma is munkaerőhiánnyal küszködik a fejlett Európa több országa, pl. Írország és Hollandia. Írország 200 ezer szakmunkás „importjára” készül az elkövetkezendő hét évben. Orvoshiány van Norvégiában. Nagy-Britannia is tervezi a szakképzett munkaerő részére a munkaengedélyek kiadásának könnyítését. A 2000-re tervezett 3,4 százalékos GDP-növekedés korlátja lehet a munkaerőhiány, amit nem biztos, hogy teljes egészében meg tudnának oldani a munkanélküliek átképzésével és a nők munkába állításával.¹

¹ Europe's Immigrants: A continent on move, The Economist, 2000. május 6. 8.o.

A BGF KÜLKERESKEDELMI FŐISKOLAI KARÁN TANULÓK MIGRÁCIÓS KÉSZSÉGE

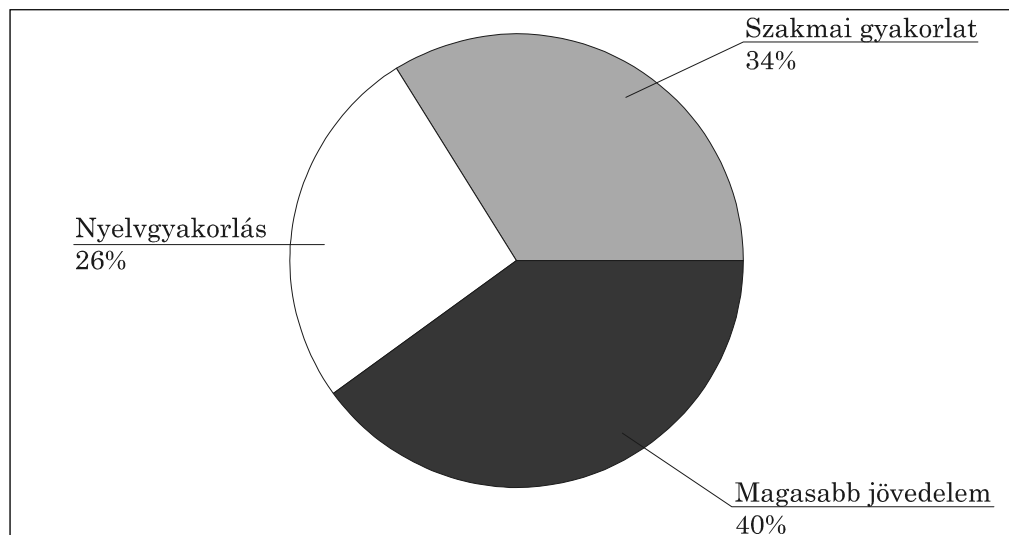
Kíváncsi voltam, hogy vajon milyen eredményt hozna egy, a hozzám hasonló képzettséggel és nyelvismerettel rendelkező fiatalok körében végzett primerkutatás. Ennek érdekében egy kérdőívben kérdeztem meg kétszáz, jelenleg másod- és harmadéves évfolyamtársamat. A kérdőívvel azt szerettem volna kideríteni, hogy hányan, hova, mennyi időre és milyen okból kifolyólag szeretnének kimenni az EU országaiba, munkavállalás céljából.

Természetesen ez a vizsgálat nem vetíthető ki az egész társadalomra, hiszen nem véletlenszerű kiválasztás alapján történt, a társadalom egy konkrétan meghatározott (kor, képzettség, nyelvismeret) rétegét elemzi.

A megkérdezettek 100 százaléka vállalna munkát az EU tagállamaiban. Ez a szám elsőre engem is megdöbbsített, de ha belegondolunk abba, hogy ezek a hallgatók két-három idegen nyelvet beszélnek, tantárgyaik jelentős része Magyarország nemzetközi kereskedelmi, politikai, gazdasági kapcsolataival foglalkozik, már nem olyan meglepő, hogy az általuk tanult nyelveket tökéletesíteni, használni akarják, melyre a legjobb mód a külföldi munkavállalás.

A külföldi munkavállalás időtartamára vonatkozó kérdésre nagyon eltérő válaszokat kaptam. A megkérdezettek 64 százaléka ideiglenesen, 27 százaléka hosszú távra vállalna munkát. Mindössze 9 százalékuk telepedne le egy másik országban.

A migráció okára irányuló kérdéseimre a válaszok megoszlása az 1. ábrán látható módon alakult.

1. ábra
A külföldi munkavállalás okai

Az ábrából látható, hogy a diákok nem kizárólag a magasabb jövedelem miatt mennének külföldre. Sokakat motivál a szakmai gyakorlat lehetősége, valamint nyelvismeretük tökéletesítése.

A vizsgálatból világosan kiolvasható, hogy a hallgatók abba az országba menének, amelynek nyelvét beszélik.

Egyrészt nem jelent tehát pozitívumot, ha az ország közelebb van, másrészt nem gátló tényező az sem, ha az általuk preferált tagállam messze van Magyarországtól. Ha ezeket az adatokat összehasonlítjuk azzal, melyik ország támogatja, és melyik nem az átmeneti korlátozást, megállapíthatjuk a következőket:

- Ausztria és Németország a legfőbb célja a hallgatóknak, ez a két ország volt az átmeneti korlátozás „szülőatyja”,
- Azok az országok, amelyek egyszerre megnyitnák határait a munkavállalók előtt, a kísérletben résztvevő hallgatók körében munkavállalás céljából nem népszerűek.

A hallgatók csak abban az országban vállalnának munkát, amelynek hivatalos nyelvét beszélik. Választásukban nem befolyásolja őket az a tény, hogy a választott országban senkit sem ismernek, de legtöbbször jártak már ott.

Arra a kérdésre, hogy mi a véleményük az átmeneti korlátozásról, az *1. táblázatban* található válaszokat kaptam.

*1. táblázat
A megkérdezettek véleménye az átmeneti korlátozásról*

Helyesli	Nem helyesli	Nem foglalkozik vele
2%	97%	1%

Kíváncsi voltam, a hallgatók javasolnának-e átmeneti időszakot és ha igen, milyen mértékű korlátozást tartanának megfelelőnek. Nagyon kevesen voltak (megkérdezettek 2 százaléka), akik támogatják az átmeneti időszakot. Ők úgy gondolják, hogy maximum két évig nem szabadna megnyitni a magyar munkaerőpiac előtt a határokat. Ezt a korlátozást azonban csak néhány ország tarthatná fenn, abban az esetben, ha az tényleg indokolt.

A primerkutatást kielemezve arra a következtetésre jutottam, hogy Magyarországnak nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a szakképzett munkaerőt határain belül tartsa, mert aki idegen nyelveket beszél, magasan képzett, rövidebb-hosszabb időre, elhagyja az országot. A kutatásból kiderül ellenben az is, hogy a legtöbbször nem véglegesen akarnak külföldre menni, kevesen (9 százaléka) telepédnek le. A legtöbb hallgatót a magasabb jövedelem vonzza, sokan állítják, hogy Magyarországon nem tudják megfizetni a tudásukat.

Véleményem szerint fontos eredményt mutatna egy olyan kutatás, mely a magyarországi felsőoktatásban tanulók migrációs készségét mérné fel. Ma már minden főiskolán és egyetemen a diploma megszerzésének feltétele bizonyos szintű nyelvismeret, így ez nem jelent korlátot a külföldi munkavállalásnál.

Dolgozatom fő célja az volt, hogy utánajárjak annak, hogy az Európai Unió egyes tagországai hogyan vélekednek a munkaerő szabad áramlásának átmeneti korlátozásáról. Szerettem volna arra is fényt deríteni, hogy valóban alaptalan-e az a migrációs félelem, amelynek következtében Ausztria és Németország javasla-

tára az EU úgy döntött, hogy nem nyitja meg munkaerő-piacát a csatlakozással egyidőben Magyarország előtt.

Az évek során a migráció oka, célja, fajtái és a migrációhoz való hozzáállás is sokban változott. Megjelent a migráció egy eddig nem ismert fajtája, a család-egyesítés, mely újabb szociális kérdéseket helyez előtérbe.

Az Európai Unió legtöbb tagországában már most problémák vannak a munkaerő-piacon, szakemberek hiányában megnőtt a kereslet a szakképzett külföldi munkavállalók iránt, ami ellentmond az átmeneti korlátozás kérésével, melyet az előbbi kérdésben különösen érintett Németország terjesztett elő.

Teljesen háttérbe szorul nemcsak az átlagember, hanem a kutatók és a politikusok jó részének a tudatában is az a tényekkel alátámasztható megállapítás, hogy migráció nélkül az emberi társadalom, valamint a gazdasági élet működésképtelen lenne. Az emberek mozgása, vándorlása a jobb életlehetőségek vagy egyszerűen a megélhetés felé nem csupán a mozgásra kényszerülők számára hasznos, hanem azoknak a befogadó országoknak is, ahová megérkeznek.

Az utóbbi időben az EU tagállamainak nagy része már felismerte ezt a problémát. Ennek érdekében olyan – nem túl demokratikus, de számukra előnyös – intézkedéseket szorgalmaznak, amely lehetővé teszi a migránsok szelektálását, miszerint csak azokat a munkavállalókat akarják beengedni az országba, akiből hiány van. Ezt a megoldást a tartósan magas munkanélküliséggel indokolják, amely Európa szinte minden országára jellemző.

Ehhez azonban hozzátartozik annak a ténynek a megemlítése, hogy az Európai Unió alapvető szabadságjogai közé tartozik a személyek szabad áramlása is, melynek hiányában az újonnan csatlakozó országok nem érezhetik magukat teljes jogú tagoknak.

Nincsenek pontos adatok arra vonatkozóan, hogy alaptalanok-e azok a félelmek, melyek szintén mostanában, az EU keleti bővítésével kapcsolatban kerültek felszínre, azzal összefüggésben, hogy a munkát keresőkkel együtt túlságosan sok bűnöző vándorolna más országokba.

A jelenlegi bővítési folyamat során felmerült az olcsó keleti munkaerő kapcsán a munkahelyek áttelepítésétől, a relokációtól való félelem, valamint ennek szabályozása is. Ez azonban nem a bővítéssel kapcsolatos probléma, hiszen sok vállalat már ma is Magyarországon működteti leányvállalatait. Ennek oka természetesen az olcsóbb munkaerő is, de felmérések bizonyítják, hogy a külföldiek nagyon elégedettek a magyar dolgozók szakképzettségével és a munkához való hozzáállásával.

A korlátozás mellett és ellen szóló érveket megismerve arra a következtetésre jutottam, hogy a korlátozás miatt valóban nem érezhetjük úgy magunkat, mint az EU teljes jogú tagjai, a korlátozásról született megállapodás azonban elfogadható, hiszen egy maximum hét éves időszakról van szó, melyet azonban csak megalapozott indokkal lehet fenntartani.